K. III.
4830

EXCURSIUNI FORESTIERE

PE

DOMENELE CORÓNEI

MALINI, SABASA ȘI BICAZ

DE

GEORGE STATESCU.

23102

BUCUREȘTI
3, TIPOGRAFIA C. C. SAVOIU & COMP., STRADA EPISCOPIEI, 3
1889.

EXCURSIUNI FORESTIERE

PE

DOMENELE CORONEI

MALINI, SABASA ȘI BICAZ

DE

GEORGE STATESCU.

23102

BUCUREȘTI

3, TIPOGRAFIA C. C. SAVOIU & COMP., STRADA EPISCOPIEI, 3

1889.

K. III.
4830

Estras din *Revista Pădurilor* No. 8 şi 9 din 15 August şi 15 Septembre 1889.

EXCURSIUNI FORESTIERE

PE

DOMENELE CORONEI MALINI, SABASA ŞI BICAZ

I

România este în genere considerată ca o ţéră destul de avută în păduri, de óre-ce ea coprinde vr'o patru milióne pogoane de păduri, adică vr'o 17 % părţi din suprafaţa sea totală. In raport cu numerul locuitorilor, ţéra românească de asemenea pare a fi îmbogăţită de ajuns cu păduri, revenind ca la un pogon de fie-care locuitor. Cu toate acestea, dacă cine-va s'ar preumbla prin aceste păduri, ar recunoasce că mare parte din ele sunt mai mult nişte tuferişuri searbăde, al căror trecut numai, le a păstrat pénă astă-dĭ un nume nepotrivit.

Cele mai multe pădurĭ, ca şi astă-dĭ, eraŭ creşcute în munţĭ, şi speciile care le populau erau maĭ cu seamă bradul şi molidul. Astă-dĭ în multe părţĭ, maĭ cu seamă în Muntenia, resinoasele sunt înlocuite cu fag, mesteacăn şi în multe părţĭ sunt transformate în masive neregulate, în adevĕrate tuferişurĭ. Imprejurările care aŭ contribuit la degradarea pădurilor din munţĭ, sunt în genere cunoscute, şi între ele se poate socoti în prima linie aviditatea oamenilor de a scoate bradul şi molidul de pe orĭ unde se afla, fără nicĭ un scrupul de regeneraţiune pentru viitor.

Dacă se maĭ găsesc pădurĭ de resinoase care aŭ o valoare netăgăduită şi care merită o deosebită atenţiune, acestea sunt de

sigur pădurile de pe Domenele Coroaneĭ din județele Suceava și Neamțu. Aceste pădurĭ, prin exploatațiunile raționale la care sunt supuse; prin instalațiunile sistematice care aŭ de scop fasonarea lemnelor, constituesc fără îndoială niște centre forestiere fórte importante atât ca cultură a pădurilor cât și ca desvoltare a industrieĭ lemnoase. Prin o specială îngrijire a acestor domene se văd în adever pădurile de brad și molid în starea cea maĭ frumoasă de masive regulate. înzestrate cu case forestiere comode pentru agenți; se văd drumurile de exploatare cele maĭ sistematice, și se văd în fine instalațiunele de ferestrae mecanice cele maĭ prefecționate pentru fasonarea lemnelor necesarii industrieĭ.

Pentru că aceste centre forestiere merită a fi cunoscute de silvicultorĭ și antreprenorĭ de pădurĭ și pentru că asupra lor nu s'a făcut o dare de seamă prin organul societățeĭ noastre, de aceia me voi folosi de ocasiunea ce mi-a fost procurată, a arĕta în liniamente generale tot acea ce ar interesa profesiunile pădureștĭ

II

Spre a ne da bine seama de toate lucrurile interesante aflate pe Domenele Coroaneĭ din județele Suceava și Neamțu, se procedăm la espunerea lor în ordinea în care aŭ fost visitate: maĭ ênteiŭ la Malinĭ și Sabasa (Suceava) și în urmă la Bicaz (Neamțu).

Pădurile de reșinoase de la Malinĭ, prin exploatațiunile și instalațiunile înființate, constituesc doue centre importante, atât ca cultură cât și comerciŭ și industrie.

Plecând de la orașul Fălticenĭ către apus, se desvălește un platou întins, pe care se rĕdimă către hotarul țereĭ despre Bucovina șirurĭ de munțĭ acoperițĭ cu pădurĭ. Aceștĭ munțĭ sunt despărțițĭ prin maĭ multe văĭ principale și secundare, carĭ parte se deschid către acest platou — ce ține de basinul Moldoveĭ, — parte respund în basinul Bistrițeĭ.

In partea de jos a platouluĭ de lângă rîul Moldova, aproape de Fălticenĭ, se află satul Baia, pe al căruĭ șeț s'a repurtat o victorie la 1467 de către Stefan cel mare, în lupta sa cu unguriĭ de sub Mathias Corvin. Pe partea de sus a acestuĭ platou unde începe Domenul Coroaneĭ Malinĭ, se află satul Malinĭ, unde este reședința ocoluluĭ I silvic, iar maĭ în sus este satul Drăcenĭ și M-rea Slatina care a fost fondată de Alexandru Lăpușneanu.

De pe la M-rea Slatina începe printre munțĭ, valea Suha-Mică,

pe unde merge drumul până la satul Găinești, care este așezat în mijlocul pădurilor de reșinoase și unde sunt instalate stabilimentele de ferestrae mecanice.

De la rîul Moldova până la începutul văiĭ Suha-Mică, tot platoul este format din petriș și loës, aparținênd sistemuluĭ quaternar. Pe această vale apoi, în sus de M-rea Slatina, se ved argile nisipoase vinete, marne, gresiĭ și gipsurĭ, aparținênd terenuluĭ Miocean din sistemul terțiar. Până la satul Găineștĭ depozitele se continuă în gresiĭ micacee și marne șistoase cu straturĭ de silexurĭ și jaspurĭ, aparținênd Eoceanuluĭ din acelaș sistem. De la Găinescĭ până la frontieră peste culmea numită Opcina, masivul munților este compus maĭ mult din o gresie silicioasă de culoare neagră, care formează stâncĭ solide. Acest masiv care se întinde și pe părțile laterale ale văiĭ Suha-Mică și care face parte tot din Eoceanul sistemuluĭ terțiar, este acoperit aproape peste tot de brad și molid, formând marea pădure a Domenuluĭ Malinĭ.

Pădurea Malinĭ în întindere de vr'o 20000 hectare, prosperează fórte bine pe aceste terenurĭ de gresie și este compusă aprope întreagă din molid și brad în stare de grădinărit — adică cu arborĭ de toate etățile—cu crescerĭ foate regulate și în un masiv asemenea regulat. Arboriĭ exploatabilĭ aŭ în genere dimensiunĭ marĭ, ajungênd uniĭ până pe la 1.m 40 de diametru cu 40—50 metri de înălțime.

Pădurea este în exploatare, constituind doue seriĭ: seria I — Malinĭ, concedată d-luĭ V. Țenov, și seria II — Negrileasa, concedată d-luĭ Gustav Eichler, formeadă ast-fel doue centre de exploatare.

Exploatarea se face în grădinărit cu mult succes pentru regenerațiune, estrăgêndu-se arboriĭ exploatabilĭ, de la 50 centimetri în sus, și pestrându-se masivul în cea maĭ bună stare. Prin acest mod de exploatare, introducêndu-se câte puțină lumină, însemânțarea se face într'un mod admirabil.

Administrațiunea Domenelor Coroaneĭ, a dat în exploatare seria Malinĭ d-luĭ Țenov pe timp de 8 anĭ, cu condițiunea a extrage pe an 8750 arborĭ exploatabilĭ, marcațĭ de agentul silvic — de la 50 cent. în sus—, care arborĭ se obțin scoțêndu-se cam 30—35 arborĭ pe hectar, spre a se reveni cu tăerea după 10—15 anĭ în acelaș loc, adică cam douĭ arborĭ pe hectar și pe an, care face în termen mediu vr'o opt metrĭ cubĭ saŭ producțiunea soluluĭ la hectar.

Vêndarea acestei serii s'a făcut cu prețul de 3 leĭ 40 banĭ pentru fie-care arbore exploatat, saŭ cu vr'o 29,750 leĭ pentru ceĭ 8750 arborĭ exploatabilĭ în un an.

Seria Negrileasa s'a dat în exploatare pe 5 anĭ d-luĭ Eichler cu condiție a estrage pe fie-care an 1400 arborĭ exploatabilĭ, marcațĭ de agentul silvic, — dela 50 cent. în sus — care arborĭ se obțin în acelașiŭ mod de gradinărit, adică scoțêndu-se 30 — 35 arborĭ pe hectar, spre a nu se reîntoarce cu tăerea pe acelașiŭ loc de cât după 10—15 anĭ, cea ce revine la exploatarea probabilă de doĭ arborĭ pe hectar și pe an, saŭ aproape producția soluluĭ la hectar.

Vêndarea pădureĭ aci s'a făcut cu prețul de 6 leĭ 30 banĭ pentru fie-care arbore exploatat, saŭ cu 8820 leĭ pentru ceĭ 1400 arborĭ exploatabilĭ în un an.

Deosebirea de vegetațiune este însemnată între țéra românească și Bucovina, pe valea Negrileasa, căcĭ, pe când pădurea de pe teritoriul român, păstrează un masiv foarte frumos, formând seria Negrileasa în exploatare, terenul vecin din Bucovina este cu desevêrșire despădurit, presentând munțiĭ seĭ desgolițĭ, din causa unuĭ incendiŭ de acum 3 anĭ, care a disturs toțĭ arborii maĭ nainte existențĭ.

III

Materialul lemnos care se exploatează din seria I — Mălinĭ, se transporteadă prin drumurile cele maĭ sistematice la Găineștĭ, unde se fasonează în stabilimentul de ferestrae mecanice. Antreprenorul d. Vasile Țenov, a făcut cele maĭ marĭ sacrificiĭ pentru aceste instalațiunĭ destul de costisitoare ajutat foarte mult de Admistrația Domeniuluĭ Coroaneĭ.

In adevér, în partea de sus a pădureĭ d'asupra culmeĭ Opcina, se strâng butucĭ de prin pădure cu ajutorul unuĭ drum de fer, a căruĭ linie principală este până acum în lungime de vr'o 10 kilometre, cu maĭ multe ramificațiunĭ. Terasamentul linieĭ, pe coastele cele maĭ pericoloase și peste văgașele cele maĭ adâncĭ, este lucrat cu atâta artă, în cât numeroase tunelurĭ, podurĭ și fortificațiunĭ, daŭ cea maĭ mare soliditate liniĭ ferate, pe care circulă o locomotivă de vr'o 24 caĭ putere, încărcată cu numeroase vagaoane.

După ce lemnele se adună pe culmea Opcina, cu ajutorul acestuĭ drum de fer, se scoboară pe un uluc, construit pe pan-

ta cea mai mare, în distanţă de 3 kilometre, de unde apoi prin un alt drum de fer lemnele se transportează pe o distanţă de vr'o 9 kilometre, până la stabilimentul central de la Găineştĭ. Pe această din urmă linie ferată, circulă o locomotivă de vr'o 16 caĭ putere, încărcată cu numeroase vagoane.

Locomotiva care funcţionează pe linia ferată de d'asupra Opcinei, s'a transportat cu multe greutăţi până la culmea Opcina, căci pe panta cea mare pe care funcţionează ulucul — spre a pune în comunicaţie linia ferată de d'asupra cu linia ferată din vale — această maşină a fost urcată pe o şosea în spirală de pantă progresivă, în timp de 15 ḑile. A trebuit se lucreḑe 48 oamenĭ pe fie-care ḑi, spre a urca maşina cu ajutorul unor macarale pe şine, pe distanţa de vr'o 3 kilometri a şoseleĭ.

Linia ferată care transportează butucii de la capătul de jos al ulucului la stabilimentul de la Găineştĭ, trece înainte de a ajunge la acest din urmă loc central, peste un pod admirabil ca lungime şi soliditate. Acest pod lung de 318 metri—pe care lucrătorii îl numeaŭ podul luĭ Trajan — serveşte transportul peste văile Sovărâta şi Suha-Mică, care se întâlnesc în această parte

Instalaţiunile de la Găineştĭ, care servesc pentru fasonarea butucilor aduşi pe drumurile de maĭ sus, se compun din maĭ multe ferestrae mecanice, furnisate de la Fabrica Topham din Viena. Stabilimentul central coprinde 6 juguri de ferestrae, putêndu-se pune la fie-care pênă la 24 lame, după felul debituluĭ. Pe lângă acestea se maĭ află 3 ferestrae circulare şi un stabiliment cu un mare ferestreŭ de retezat butuci. Toate aceste ferestrae sunt mânate de o maşină cu aburĭ, avênd peste 100 caĭ putere.

Această maşină alimentează şi iluminaţiunea stabilimentelor cu electricitate. Maĭ multe lampe interioare şi doue marĭ lampe exterioare luminează atât interiorul stabilimentelor şi al dependinţelor cât şi curtea saŭ maĭ bine toată valea Găineştilor dintre munţĭ.

Apa care alimentează maşina se aduce de la un puţ aflat la vr'o 50 metri, prin ajutorul uneĭ pompe mişcată de drugul principal, care pune în mişcare toate ferestraele. Apa se urcă ast-fel în 3 reservoare instalate d'asupra cazanuluĭ, de unde se coboară într'un reservoriŭ încălḑit cu ţevĭ de aburĭ (ce vin de la cazan) şi apoĭ se duce prin un tub preveḑut cu o supapă în cazanul pincipal, în cantitate trebuincioasă prin ajutorul alteĭ pompe. Ca conbustibil, servesc resturile lemnelor de la ferestrae, care s'ar perde fără folos dacă nu ar găsi această întrebuinţare.

Costul instalațiunilor de la Malinĭ — drumurile cu ferestraele —se urcă la suma aproximativă de 500.000 leĭ.

Butuciĭ se debiteadă în lemne de construcțiunĭ; în special în scândurĭ. Lucrând toate ferestraele, se debitează pe ḑi în termen mediŭ vr'o 40 metri cubĭ, în marfă de scândurĭ.

Pe lângă această fabricațiune a lemnelor, se maĭ află un atelier anexat la stabilimentul central, destinat a fabrica cofe. Suntem informațĭ că în curând se va maĭ înființa și un atelier pentru fasonarea lemnuluĭ în doage de butoae pentru solide.

Pentru a tăia lemnele în pădure, pentru a le transporta la Găineștĭ și a le fasona în scândurĭ, servesc în fie-care ḑi vr'o 500 lucrătorĭ, care se plătesc în termen mediŭ fie-care cu 2 leĭ pe ḑĭ.

Lemnele ast-fel prefăcute în scândurĭ, se transportează pe o șosea foarte bine întreținută, la gara Fălticenĭ, în distanță de 15 kilometre, pentru a fi distribuite în țară.

In resumat întreprinderea forestieră de la Mălinĭ, prin înțeleapta îngrijire a administrațiuneĭ Domenelor Coroaneĭ, prin sprijinul seŭ puternic acordat antreprenoruluĭ care nu cruță nicĭ o osteneală, are de scop cultura pădureĭ prin exploatare rațională, desvoltarea industrieĭ lemnoase pe o scară maĭ mare și îmbunătățirea traiuluĭ populațiunilor locale, care găsesc de lucru și se moralisează.

In seria Negrileasa, unde este antreprenor d. Gustav Eichler, se vede aceiașĭ exploatare rațioală, iar lemnele se fasonează în un stabiliment de ferestrae instalat chiar lângă graniță, pe teritoriul Bucovineĭ, spre a nu plătĭ taxele vamale la transportarea materialuluĭ în Austro-Ungaria.

Stabilimentul coprinde un jug de ferestrae cu lame verticale și un ferestreŭ circular, care sunt mânate cu o mașină de vaporĭ avênd putere de 30 caĭ. Acı se debitează lemnele în scândurĭ, rame de ciure saŭ site, și maĭ ales lemne de resonanță din molid pentru piane și alte instrumente musicale. Cam 20 la sută se găsește molid cu textură proprie unuĭ lemn de resonanță.

Aceleașĭ avantagiĭ se resfrâng și aci asupra populațiuneĭ locale, maĭ ales că antrepenorul este obligat prin contractul de exploatare a nu angaja lucrătorĭ de cât românĭ.

Cu această ocasiune menționăm aci și alte îmbunătățirĭ constatate pa Domenul Coróneĭ Malinĭ, care contribue atât la buna întreținere a serviciuluĭ forestier cât și la instrucțiunea populațiuneĭ și a desvoltăreĭ cultuluĭ seŭ religios.

In adever, la Malinĭ se află o casă forestieră specială foarte comodă

unde este reședința ocolului I silvic al căruĭ șef este d. Candale. La Găinești și Negrileasa sunt case forestiere comode pentru locuința brigadierului și pădurarilor și pentru locuința șefului silvic când vine în lucrări saŭ inspecțiunĭ.

La Malinĭ apoi este înființată de administrația Domenelor Coroanei, o școală de băețĭ și fete, precum și la Găineștĭ, care școli sunt întreținute în cea maĭ bună stare și la care se caută a se face și ateliere industriale pentru elevi.

La Mălinĭ, Drăcenĭ, Slatina, sunt biserici reparate și întreținute de administrațiune în cea maĭ frumoasă stare, iar la Găineștĭ s'a construit din nou cu mult gust o biserică.

Pe lângă populațiunea locală, numerul cel mare de lucrătorĭ, aŭ fondat la Găineștĭ în mijlocul munților un mare sat, cu o mulțime de noĭ construcții, cu cantine și magasiĭ speciale, ast-fel că în locul unuĭ pustiu a devenit un adevĕrat centru de cultură și industrie.

IV

La 13 August trecut, a fost serbătorită inagurarea instalațiunilor forestiere de la Mălinĭ.

Autoritățile locale, representanțĭ aĭ preseĭ saŭ aĭ unor societățĭ din Bucureștĭ, invitațiunĭ din Fălticenĭ, Bacău, Piatra, Brăila, etc. împreună cu populațiunea sătească din localitate, aŭ luat parte la această sĕrbătoare, întrunind cu toții maĭ bine de 1000 de persoane. 1)

La sfârșitul ceremonieĭ religioase care s'a oficiat, d. Ion Kalinderu administratorul Domenelor Coroaneĭ care presida această sĕrbătoare, a pronunțat următorul discurs :

Cucernicĭ Părinți,

Doamnelor și Domnilor,

Ne am adunat aci, autorități, proprietarĭ și muncitorĭ pentru a fi față la inaugurarea acestuĭ frumos stabiliment de industrie forestieră,—o fierestrărie mecanică,— datorit inițiativeĭ private, înființat prin unirea firească, reciprocă, neapărată ce există în genere între industrialĭ și proprietarĭ și în cazul nostru în deosebĭ, între Administrația Domeniuluĭ Coroaneĭ și onor. d. Basile Țenov. Vĕ salut dar cu multă plăcere, căcĭ cu toții am venit aci pentru a sĕrbători puterea roditoare, bine-facerile munceĭ.

1). Cu această ocasiune s'aŭ organisat banchet, excursiunĭ cu drumul de fer, focurĭ de artificiĭ și iluminațiĭ electrice, concerte musicale militare, fotografiărĭ și diferite alte manifestațiunĭ cu decorurile cele maĭ splendide.

In această zi, pe care o voiu numi o zi de sĕrbătoare a muncei, în această frumoasă comună Malinĭ, nu este oare nemerit să ne întreținem împreună câte-va momente despre muncă, despre acest mare factor al societăților omeneștĭ, despre originea, desvoltarea și rezultatele eĭ.

Cât pentru originea eĭ, ea începe cu primul păcat, dacă credem Biblia, și trebue să avem credință în spusele eĭ fiind-că suntem creștinĭ, și să luăm ca bună mărturisirea acestei sfinte scripturĭ find-că n'a fost alta atuncĭ pe întreaga întindere a pămîntuluĭ.

In adevĕr, Biblia zice omuluĭ : «Intru sudoarea fețeĭ tale veĭ mânca pâine, până ce te veĭ întoarce în pământul din care eștı luat».

Originea munceĭ se trage dar din păcatul primilor noștri părințĭ, pentru care aŭ fost osândițĭ dânșiĭ și scoborâtoriĭ lor până la sfârșitul lumeĭ la muncă și la moarte ca sfârșit; moarte din fericire a trupuluĭ, căcĭ sufletul e nemuritor.

In Raiŭ nu era nicı muncă, nicĭ moarte trupească. Munca e dar urmarea, rodul, pedeapsa într'un cuvânt, a neascultăreĭ primilor noștri părințĭ. Fiind însă o pedeapsă dată de un părinte bun, chiar și în supărarea sa și tot-dea-una părintesc, chiar și când pedepsește, această pedeapsă a luĭ Dumnezeŭ este o pedeapsă folositoare, roditoare, generoasă, care ridică pe cel pe care-l lovește. Greciĭ din antichitate aveaŭ o închipuire analoagă în fabula luĭ Achile, acel rege al viteжilor care vindeca rana cu aceiașĭ suliță care a produs'o.

Iată dar, doamnelor și domnilor, care bine-voițĭ a mĕ asculta, originea munceĭ arĕtată,—ea e o întocmire divină, e sfântă.

Sĕ vĕ daŭ o lămurire a munceĭ, voue maĭ cu seamă, scumpĭ sătenĭ, care o practicațĭ aproape din leagăn, și o vețĭ practica de sigur până la mormĕnt? Dar aceasta ar fi o stranie încercare pe care nu o pot face, căcĭ ar fi parc'așĭ încerca să spuĭ pasĕreĭ ce e zborul, peșteluĭ ce e înotatul, saŭ albineĭ cum se face mierea. Știțĭ cu toțiĭ, maĭ bine decât mine că munca este pentru fie-care din noĭ dedarea conștiincioasă la meseria, la profesiunea pe care a înbrățișat'o. Pentru muncitorul câmpuluĭ, ea constă în lucrarea pământuluĭ spre a-l face să ne dea tot felul de bucate și de roade, pentru zidar în arta de a clădi, pentru cismar și croitor în grija de a ne încălța și îmbrăca trupul și așa maĭ departe.

Munca o putem împărțĭ după felul eĭ în treĭ ramure de căpetenie; s'ar putea chiar susține că nu sunt altele.

Aceste sunt: ramura comercială, agricolă și cea industrială și artistică.

In înșirarea lor, am început cu ramura comercială nu pentru valoarea ce o are din felul eĭ, care este mică, dacă nu chiar nulă pentru că nu este de cât canalul prin care se scurg cele-l'alte douĕ ramure — ci pentru a ne lămuri îndată în privința eĭ și a fi maĭ liberĭ, apoĭ pentru a ne întreține despre cele-l'alte douĕ și în deosebĭ, despre ramura industrială, cea maĭ insemnată pentru noĭ la această serbare la care suntem invitațĭ.

Intr'adevĕr ramura comercială ale căreĭ foloase și serviciĭ sunt departe de a le tăgădui, nu este de cât samsarul ramurelor agricole și industriale, dênsa n'are o viață proprie, ea trăește și rĕsuflă dacă putem întrebuința această espresiune prin plămâniĭ celor-l'alte douĕ la acăror moarte nu ar supravețui mult.

Să trecem acum la ramura agricolă. Aceasta e fără îndoială cea maĭ întinsă, cea maĭ roditoare, cea maĭ bogată din toate. Maĭ cu seamă la noĭ, popor agricol, ea este muma celor-l'alte și le hrănește fiind-că se aplică pământuluĭ, adică globuluĭ pămentesc. Totul vine din pămênt și se întoarce la dênsul, produse vegetale și animale, viețuitoare și chiar stăpânul tutulor acestora, *omul*.

Adu'țĭ aminte, zice S-ta Scriptură, că țărână eștĭ, și în țărână te veĭ întoarce.

Pămêntul, iată Domeniul care ne-a fost dat pentru a ne despăgubi de pierderea Raiuluĭ din care nenorocițiĭ noștri părințĭ aŭ fost scoșĭ prin vina lor și unde nicĭ munca, nicĭ moartea nu eraŭ.

De acolo aŭ fost aruncațĭ pe acest pămênt, unde să moare. Aŭ fost aruncațĭ pe acest pământ unde cine nu lucreadă n'are dreptul să mănânce, bogatul ca și săracul. Oare prin aceasta a ajuns starea noastră de plâns? Este oare munca o pedeapsă așa de grozavă?

Un poet a spus: „Munca la om este o necesitate, îĭ aduce fericire iar nu nefericire, nimenĭ nu se plânge de muncă de cât leneșul care este desprețuit de toțĭ semeniĭ seĭ și care e dat de rușine cum științĭ și vedețĭ zilnic de atâtea animale harnice ca furnica și albina, ca castorul, ba chiar și de fiarele și de răpitoarele ca vulpea și ca tigrul; care stau neobosite la pènda și la goana jertfelor lor pentru a'șĭ susține viața.

Departe de a auzi pe lucrătorĭ fugind de muncă, nu-ĭ audim de cât cerênd'o cu voce tare pènă la puntul de a o privi ca un drept al lor, — a face prin urmare o îndatorire guvernelor de a le da de lucru, pènă a o cere chiar prin mijloace resvrătitoare, străbătênd stradele orașelor cu drapele purtènd inscripțiunĭ ca aceasta: „A trăi muncind saŭ a muri luptênd.“ Iată de sigur omul bine împăcat cu pedeapsa sa, adică cu munca, făcênd dintr'însa prietenul, bine-făcĕtorul, salvatorul seŭ. Cauza e că munca e singurul mijloc ce 'l are omul pentru a lupta în contra foameĭ, pentru că munca îĭ dă pânea sa, a soțieĭ și copiilor sĕĭ. Aceste mijloace violente pe care le desaprobăm, oamenĭ bunĭ nu le vețĭ întrebuința nici o dată, maĭ cu seamă că traim într'o țară fericită unde nu lipsesc nicĭ o dată îndeletnicirile celor care vor să lucrede.

Munca! Ea a fost în toate timpurile și maĭ cu seamă în cele moderne, adică de un veac încoace, marele fermecător care preface cu bățul sĕŭ magic pustietățile în pămênturi îmbelșugate, suprafețele goale, țelinele în cîmpiĭ mănoase, în orașe bogate și înflorite. Da! omul a profitat bine de această lume, de moșia care i-a fost dată goală ca s'o prefacă, s'o îndestreze și s'o mobileze și despre care se poate zice vĕdênd marele schimbărĭ ce le-a încercat, că omul a prefăcut'o într'un adăvărat Raiŭ pămêntesc, pe care l'a refăcut ast-fel cu brațele sale neobosite, cu minunatele năsuințĭ ale activitățeĭ, ale minteĭ și ale geniuluĭ sĕŭ.

Iată minunile pe care le produce munca câmpenească. Dar munca industrială! Cum a schimbat ca prin forța științeĭ fața pămêntuluĭ, împlinind prevestirea *renovabis faciem terrae!* Munțiĭ sunt străbătuțĭ, mărĭ care eraŭ despărțite se îmbrățișez și se confundă într'o magică căsătorie, ca Mediterana cu marea Roșie, și în curênd Oceanul Pacific cu cel Atlantic, grație geniuluĭ unuĭ inginer francez, De Lesseps. Drumurile de fer, telegraful, desființează depărtarea, prin telefon vocea omuluĭ se duce de la un oraș la altul, la distanțe de care însășĭ omul se miră și rĕmâne uimit. Fonograful repetă pentru urechile și inimele noastre cu toată vioiciunea, vocele noastre și ale ființelor care ne aŭ fost scumpe și aŭ dispărut. In curênd genialul Edison ne va da telefotul, acel miraculos instrument prin mijlocul căruia vom putea vedea la distanță foarte mare persoana cu care vorbim.

Știința a ajuns dar aproape a smulge natureĭ și Creatoruluĭ toate tainele luĭ: misterele par pe punctul de a peri înaintea științeĭ omuluĭ.

Eĭ bine doamnelor și domnilor, stiința natureĭ despre care reîntemeetorul eĭ Bacone a zis: „Știința e putință“ vine acum și străbate scumpa noastră România — care pășește inainte cu pașĭ de uriaș pentru a ajunge în cale pe surorile eĭ maĭ vechĭ în civilisație și a începe o nobilă întrecere cu ele — introducênd în aceste frumoase păduri una din fericitele eĭ invențiunĭ, o fierestrărie mecanică, un stabiliment falnic, luminat prin electricitate, înzestrat cu un drum de fer de maĭ multe chilometre, singurul de felul sĕŭ, nu numaĭ în țara noastră dar cutez a spune chiar în Europa apusană, unde importanța pădurilor și a îngrijireĭ lor e cu deosebire prețuită; stabiliment care dă pâne și întreținere la sute de ființe, întregeĭ populațiunĭ harnice și plină de viață din localitate și

împrejur, care maĭ nainte se hrănea cu creșterea vitelor, dar care din momentul când n'a maĭ putut să le introducă în Austro-Ungaria, era amenințată de a cădea în strâmtorare, vezênd astfel sărăcia și ruina înlocuind traiul bun.

Fără a trece peste adevĕr, pot spune că acest stabiliment și lumina sa electrică vor contribui cu o mare parte la sporirea strălucireĭ acestor păduri semețe, prin resfrângerea lumineĭ asupra frunzișuluĭ, colorând acești munți împuitorĭ.

Oamenĭ bunĭ care me ascultați, vedețĭ că Pronia nu v'a părăsit.

Un isvor de bogăție s'a secat pentru voĭ și cată că vi s'a deschis altul maĭ îndestulător și maĭ bogat. Provedința a vedut nevoile voastre și v'a venit în ajutor, să-ĭ mulțumiți dar cu recunoștință pentru această bine-facere și aduceți-ve aminte că un popor găsește bunul traiŭ numaĭ în muncă; munca la rândul eĭ vă impune datoria de a fi economĭ, căcĭ istoria ne arată popoare marí care aŭ putut să ție piept prin economie la cele maĭ teribile flag-le, la năvălirea inamiculuĭ chiar, căcí economia este pâinea zilelor negre.

Adaug că de și constituțiunea fizică a fie-căruia are o înrîurire destul de mare asupra dispozițiunilor omuluí la muncă, cu toate acestea instrucțiunea, obiceiurile, credințele, instituțiunile și legile sunt cu mult maĭ influente asupra productivitățeĭ munceĭ.

Căldura peste mĕsură, de care voĭ locuitorĭ aĭ acesteĭ țĕrĭ muntoase nu suferiți, are încă efectul de a opri activitatea omuluĭ și de a'l împinge la lenevie Cu toate acestea, câte minunĭ de activitate nu s'aŭ vĕdut sub latitudinele cele maĭ grele ca temperatură. In acele cazurĭ care sunt numeroase natura a fost învinsă de energia și de forța de voință a omuluĭ.

Pentru aceasta vĕ povĕțuesc scumpiĭ sătenĭ, să punețĭ nu numaĭ bun -voință dar chiar regularitate și stăruință în muncă, căcĭ onorabilul industrial, care este la cârma acestuĭ stabiliment, are a se lupta cu altele, de acelaș fel, care se află nu departe de aci și acela va fi învingĕtor care va produce maĭ mult și maĭ eftin,— vețĭ face dar totul pentru a nu sili pe acest industrial să ia lucrătorĭ străiní de această localitate. Orĭ-ce comerciant trebue să poată îndeplini îndatoririle ce le ia; căcĭ onoarea comerciuluĭ cere aceste, și n'avețĭ dreptul de a vĕ plânge dacă antreprenorul dă precădere acelora muncitorĭ care primesc, cu toate că se găsesc în condițiunĭ maĭ puțin priincioase de cât voĭ, a munci pentru acelaș salariŭ. Lupta pentru viață, scumpĭ locuitorí aĭ acesteĭ comune, este mare astă-zĭ; nu vĕ mirațĭ dar dacă alțiĭ voesc a vĕ înlocui, căcĭ nu atârnă de cât de voi să nu se întâmple aceasta, și fițĭ recunoscĕtorí față de ceĭ care expun capitalurile lor cu laudabilul cuget de a inființa centrurí industriale pentru a da lucru locuitorilor de la țară.

Această administrație a Domeniuluĭ Coroaneĭ a creat din ordinul M. S. Regeluĭ încă patru centre industriale, nu prea departe de aci, tot în scopul de a procura munca locuitorilor de pe Domeniele Coroaneĭ.

De alt-mintерĭ România este o țară democratică și nimic nu produce bogățiĭ ca democrația.

Comunele democratice ale Grecieĭ, ale Flandreĭ, ale Italieĭ s'aŭ bucurat în Evul Mediu, grație cârmuireĭ lor de nocratice de belșug rar. Virtuțile cetățenilor țineaŭ cumpănă greutăților care isvoraŭ din mișcările populare, căcĭ preocuparea intereselor lor bine înțelese, înăbușea tendința fără judecată la dezordine și la licență, această otravă a prosperitățeĭ publice și particulare și producea unirea trebuincioasă la desvoltarea industriĭ și bogățieĭ.

Acum, doamnelor și domnilor, urând întreprindereĭ d-luĭ Țenov toată isbânda pe care o merită în toate privințele, putem noĭ sfârși această frumoasă serbare fără a trimete expresiunea urărilor noastre Regeluĭ, alesul Poporuluĭ, a căruĭ

viața se contopește cu acea a națiuneĭ și a căruĭ ambițiune este de a vedea pe poporul sĕŭ luminându-se și îmbogațindu-se prin muncă?

Am putea noĭ încheia această serbare fără a ne aduce aminte de buna noastră Regină, a căreĭ inimă de mamă bate la toate bucuriele și suferințele națiuneĭ; fără a aclama încă pe prințul Moștenitor al Coroaneĭ, speranța noastră, care va crește și se va desvolta ca un tînĕr vlĕstar al unuĭ arbore puternic altoit? Nu, doamnelor și domnilor, știu bine că nu voițĭ să'ĭ uităm: să strigăm dar cu toțiĭ cu iubire și încredere:

Sĕ trăească Regele.

Sĕ trăească Regina.

Sĕ trăească Alteța Sa Regală Principele Ferdinand, Moștenitorul Coroaneĭ

După d Kalinderu a vorbit prefectul de Suceava, d. Donicĭ, care în câte-va vorbe bine simțite a arĕtat importanța instalațiunilor locale pentru desvoltarea industrieĭ naționale și pentru civilisațiunea țereĭ.

In urmă primarul din localitate a rĕspuns, mulțumind călduros administrațiuneĭ Domenielor Coroaneĭ și altor autorități locale, de bunătățile ce le-aŭ dăruit prin o părintească îngrijire.

Apoĭ subscrisul representând societatea noastră silvică, am ḑis urmĕtoarele cuvinte, pe care le împărtășesc confraților meĭ, numaĭ pentru a face conplectă această dare de seamă:

In mijlocul munților și al pădurilor, mi-am făcut o datorie plăcută d'a veni și eu sĕ mĕ unesc cu d-v., la o serbătoare economică, la o serbătoare eminamente forestieră, ca representant al societăței pădurăreștĭ „Progresul silvic" al căreĭ demn președinte este d. Ion Kalinderu, administratorul acestuĭ Domeniu, și printre aĭ căreia membri este și aprigul luptător de pe câmpul economic, d. Vasile Țenov.

Acea ce vedem în jurul nostru este resultatul uneĭ muncĭ serioase și inteligente, al uneĭ muncĭ basate pe știința experimentală.

Instalațiunile acestea, de și foarte costisitoare, dar prin funcționarea lor avĕnd de scop a estrage lemnele din părțile cele maĭ nepracticabile, spre a le oferi industrieĭ, sunt prin urmare nișce instalațiunĭ care se vor amortisa prin punerea în valoare a pădurilor.

Negreșit, în loc ca bradiĭ și molifțiĭ noștri se cadă de betrânețe și sĕ împedice crescerea urmașilor lor puețĭ, este mult maĭ avantagios, ca, chiar cu oare carĭ sacrificiĭ să utilisăm pe ceĭ bătrânĭ, maĭ înainte de a muri, în beneficiul țereĭ și al populațiuneĭ locale și în beneficiul regenerațiuneĭ nesfĕrșite a pădurilor.

Acest avânt de la Gainești. unic în țară, se datorește pe de o parte administrațieĭ Domenielor Coroaneĭ, care a știut a face din Domenele sale nișce școale economice stimulente, iar pe de altă parte se datorește perseveranțeĭ neobosite și sacrificielor imense ce d. Vasile Țenov nu a crutat.

Imĭ voĭ face o datorie, ca prin organul societăței noastre *Revista pădurilor*. se fac cunoscut tutulor pădurarilor din țeară, progresele ce se realisează aci, ca un model rațional de urmat și de generalisat.

La finele ceremonieĭ a vorbit revisorul școlar, d. Ionescu, arĕtând bine-facerile Administrațiuneĭ Domenelor Coroaneĭ pentru

școalele fondate și întreținute pe Domenele sale, mulțumind de îngrijirele părintescĭ ce se daŭ instrucțiuneĭ copiilor.

După ceremonie toată lumea a vizitat cu de amăruntul toate instalațiunile și ferestraele puse în mișcare, făcênd în urmă o excursiune pe munții împăduriți, cu drumul de fer împodobit cu guirlande și drapele tricolore, cu care și cu caĭ. Cu toții am admirat aceste instalațiunĭ perfecte și resultatele imense ce se dobândesc prin neobosita străduință a d-luĭ Țenov, cu sprijinul puternic al Administrațiuneĭ Domenelor Coroaneĭ.

Pe linia drumului de fer, la diferite stațiunĭ — numite Alexandru Lăpușneanu, Stefan cel mare, Podul luĭ Traian, Carol I, Elisabeta, Ferdinand, Kalinderu, Lucsia, etc. — arcurĭ de verdeață eraŭ ridicate, ornate cu decorurĭ, drapele și diferite inscripțiunĭ frumoase.

Seara toată lumea s'a întrunit la un banchet și la un bal organisat sub cerul liber, la lumina electricităţeĭ și focurilor de artificiĭ și în sunetul musiceĭ militare.

V.

De la Malinĭ la Sabasa, este drum mare pe valea Suha-Mare, o vale identică și paralelă cu valea Suha-Mică, ce coducea de la Malinĭ la Găineștĭ și la Negrileasa.

Valea Suha-Mare merge urcându-se printre munțĭ acoperițĭ de arborĭ, până la culmea Stănișoareĭ, de unde se scoboară în valea Sabaseĭ, aproape perpendiculară cu cea d'ântâĭ. Pe această vale se vĕd gresiĭ micacee și marne schistóse vinete cu strate de silexurĭ, aparţinênd terenuluĭ Eocean din sistemul terţiar. Depositele acestea se amestecă maĭ sus cu strate de calcare vinete, cu schisturĭ argilóse, cu conglomerate de calcar compact, cu quarțite și jaspurĭ, formând masivul Stănișóreĭ. Acest masiv se prelungește până în fundul Sabaseĭ.

De o parte și de alta a văiĭ Suha-Mare, de la gura eĭ și până pe la valea Dómneĭ, munțiĭ sunt acoperițĭ de pădurĭ de fag, în masiv fórte strîns. Numaĭ pe vîrfurĭ unde lumina a putut să aibă o influență asupra soluluĭ, se vede icĭ colea câte un molid. Aceaste pădurĭ nu se exploatează, pentru că fagul nu are în localitate o valóre comercială rentabilă, ast-fel că terenul este actualmente copleșit fără a produce un venit.

Cu tóte astea fagul ar trebui exploatat pentru cultura pădurilor, ar trebui masivul rărit treptat, spre a permite semânţelor

de reșinoase de pe vârfurĭ să se instaleze printre fagĭ și se germineze. Ca dovadă că însemânțarea cu reșinóse ar avea loc, dacă fagul s'ar răr, este și faptul ce se observă, că pe vale, unde terenul este luminat, molidul s'a instalat într'un mod admirabil, avênd aspectul de semânțiș, desiș și chiar prăjiniș.

Dacă s'ar exploata dar fagul într'un mod sistematic— cu órecarĭ sacrificiĭ chiar, pentru că el nu are mare valóre în localitate—s'ar putea furnisa comerciuluĭ pe lângă lemne de foc, lucrurĭ necesare ca : lopețĭ, códe de topor și alte unelte, mobile, scândurĭ, șindrilă, etc. Prin acest mijloc s'ar cultiva pădurile cu reșinóse a căror siminte séŭ puișorĭ astă-zĭ nu se pot desvolta fiind năbușițĭ, și în acelașĭ timp s'ar desvolta și industria lemnuluĭ de fag, care este deconsiderată la noĭ până acum.

S'ar ajunge maĭ cu seamă la acest resultat pe valea Suha-Mare, când antrepenoriĭ Administrațieĭ Domenuluĭ Coróneĭ, care explotéză bradul și molidul în împrejurimĭ (pe Suha-mică) s'ar decide a exploata și fagul, și când administrația ar consimți la acest fel de exploatare. Dar numaĭ antrepenoriĭ din împrejurimĭ ar putea maĭ cu folos se facă asemenea exploatațiunĭ, de óre-ce eĭ aŭ făcut deja instalațiunĭ costisitóre pentru debitul lemnelor, de óre-ce eĭ aŭ o mulțime de mijlóce care le-ar putea întrebuința cu folos și la exploatarea faguluĭ.

De la valea Dómneĭ în sus pe Suha-Mare, fagul începe a fi amestecat în proporțiunĭ maĭ marĭ cu molid saŭ brad, continuându-se în urmă aprópe numaĭ cu reșinóse până la culmea Stănișóreĭ. Se observă însă aprópe de Stănișóra, urmele uneĭ exploatațiunĭ abusive, care s'a făcut maĭ de mult, pe când se exploata pădurea de către stat. In adever s'a exploatat altă-dată în acéstă parte, prea radical, estrăgêndu-se bradul și molidul nu sub formă de grădinărit, spre a se păstra masivul în viitor, ci din contră, s'a estras cu desevêrșire pe unde era, lăsându-se la marĭ distanțe câte un arbore reșinos. Resultatul unor asemene exploatațiunĭ este că, vedem astă-dĭ în acea parte fag în stare neregulată ca masiv și pipernicit ca crescere, vedem smeuriș care se opune la o noue regenerare a pădureĭ, vedem stâncĭ aride desgolite formând cóste înclinate séŭ aprópe verticale și maĭ vedem ruinele unor arborĭ resinoșĭ, înfipte la distanțe marĭ, ca niște putrigaiurĭ (1)

(1) In acéstă parte se maĭ găsesce și până astă-zi cerbul.

De la culmea Stănişóra începe cósta espusă către pîrîul Sabasa, care împreună cu alte cóste laterali ale munteluĭ Sabasa, espuse tot către acest pîrîu, constitue fundul Sabaseĭ. Acéstă parte, fundul Sabaseĭ, este acoperită cu păduri frumóse de brad şi molid, carĭ sunt date în exploatare de către Administraţia Domenuluĭ Coróneĭ.

Pe valea Suha-Mare, se află maĭ multe ferestrae simple înzestrate cu róte şi mânate cu apă, care ferestrae servesc pentru a se tăia óre-carĭ lemne de construcţii, dar servesc maĭ mult pentru trebuinţa ómenilor din localitate, cărora dându-li-se de administraţie lemne gratuit, le fasonéză la aceste ferestrae pentru o mică taxă ce e destinată la întreţinerea acestor ferestrae.

Ast-fel de ferestrae se ved la localitatea numită Tabără, la Poiana Dómneĭ, şi alte localităţĭ de pe valea Suha-Mare. La Poiana Dómneĭ s'a clădit de curênd şi o casă forestieră, pentru locuinţa pădurarilor.

VI.

Fundul Sabaseĭ format din cóste de constituţie geologică analógă, coprinde pădurĭ de brad şi molid seculare şi virgine fórte prospere. Arborii trec de 1 metru de grosime cu 50 metrii de înălţime şi însemânţarea este admirabilă pe vale. In părţile laterale cóstele sunt bine garnite cu molid tênĕr. Exploatarea se face în fundul văiĭ Sabasa, unde pădurea este mare, estragêndu-se bradul şi molidul prin o metodă identică cu grădinăritul. Se scot ast-fel arborii exploatabili — de la 50 centimetri diametru în sus, — cam 30—35 pe hectar, remânênd masivul în urma exploatăreĭ destul de bine constituit, şi putêndu-se realisa regeneraţiunea cu destul succes. Probabil că după 10—15 anĭ se va reveni din nou cu exploatarea pe acelaşi loc, când masivul va deveni din nou bine încheiat.

Exploatarea în grădinărit are avantagiul, că se póte aplica la o pădure şi din ochi, putênd silvicultorul inteligent se se acomodeze cu tăerile: adecă tăind maĭ mulţĭ arborĭ la hectar într'un period de rotaţie, dacă masivul este prea strîns; sau tăind maĭ puţinĭ arborĭ la hectar în cas contrariu. Observaţiunea justă, cu alte vorbe, a constituţiuneĭ masivuluĭ, este mĕsura de a se atinge pe cât-ĭ cu putinţă, posibilitatea pădureĭ.

La Fundul Sabaseĭ s'a dat în exploatare 50000 arborĭ în timp

de cincĭ anĭ, adecă 10000 arborĭ exploatabilĭ pe an, marcațĭ de maĭ înainte de agentul silvic.

Prețul cu care s'a făcut adjudecațiunea este de 3 leĭ pentru fie-care arbore, adecă 30000 leĭ pe an.

Exploatarea se face în bune condițiunĭ, și pe vêrfurĭ, se lasă o bandă lată de masiv cu totul neexplotat, adecă nerărit, care bandă servește ca perdea de protecțiune în contra vênturilor dominante.

Lemnele se scoboară din pădure, de pe coaste, pe ulucĭ în valea Sabaseĭ.

In partea de sus a rîuluĭ Sabasa, unde lemnele sunt aduse pe ulucĭ, este formată o mare eclusă, unde se strâng apele de la originea Sabaseĭ și de la alte rîurĭ laterale. Basinul de recepțiune al apelor are o suprafață aproximativă de vr'o 30 ariĭ, iar digul (barage) care ține apa în acest basin, format din lemne cu pereți dubli, are o lungime de 100 metri, lățime de 10 metri și înălțime de 11 metri. Intre perețiĭ interiorĭ digul e umplut cu petriș.

Deschiderile diguluĭ séŭ eclusele propriŭ dise sunt în numér de treĭ, din carĭ doue laterale în lărgime de 2 metriĭ și înălțime de 1 metru, și una centrală în lărgime de vr'o 3 metriĭ și înălțime de 1 m. 50, la un nivel maĭ ridicat. Aceste deschiderĭ lasă apa din basin sĕ treacă pe matca Sabaseĭ, când capacele sunt ridicate; și ține apa spre a se strânge în basin când capacele sunt lăsate. Această eclusă costă vr'o 60,000 leĭ.

După ce butuci sunt scoborîțĭ pe ulucĭ din pădure, se transportéză pe apa Sabasa, a căreĭ mișcare este activată prin deschiderea ecluseĭ, adică prin îngroșarea pîrîuluĭ de apele ținute maĭ înainte d'asupra ecluseĭ. Pentru a servi maĭ bine la acest scop, pîrîul este rectificat, adică matca este îndreptată maĭ ales la cotiturĭ cu pile marĭ de lemne, umplute cu petriș.

Butuciĭ sunt dușĭ ast-fel de apa Sabasa până la Bistrița, d'acolo se fac plute și se transportéză pe Bistrița la Bacău, unde se fasonează într'un mare stabiliment de ferestrae, analog cu cel de la Găineștĭ.

Pe valea Sabaseĭ, este numaĭ un ferestreŭ simplu, mânat cu apă, care servește pentru trebuințele locale.

De la pădure până la acest ferestreu, pe lângă apa Sabaseĭ rectificată, servește la transportul lemnelor și un drum construit în cele maĭ bune condițiunĭ, adică cu o pantă nivelată regulat

și cu podurĭ bine întreținute. Pe acest drum se transportă prin târâire maĭ ales lemnele maĭ lungĭ de 12 metri, care nu pot merge pe apa Sabaseĭ, și după ce sunt scurtate în butucĭ la ferĕstrĕul local, se continuă transpoartarea lor pâne la Bistrița pe apa Sabaseĭ. (*)

Până la rîul Bistrița se întinde valea pîrîuluĭ Sabasa, de unde la stânga se vede Domenul Sabasa, care este o cómă de munte acoperită de pădurĭ de molid tênăr, ce nu sunt încă în stare a se exploata, iar la dreapta se vede începênd Domenul Borca, cu o cómă de munte rĕu împădurită și cu multe poenĭ.

VII

Pe malurile Bistrițeĭ, la confluența sa cu pîrîul Sabasa, se află așezate satele Sabasa și Borca.

La Sabasa este depositul cel mare de butucĭ aduși pe pîrîul cu același nume, și aci se face pluteria pe o scară întinsă. Sunt sute de oamenĭ în această localitate, și miĭ de oamenĭ d'alungul văiĭ Bistrița, carĭ se îndeletnicesc cu meseria de plutași, constituindu-le aproape esclusiv mijlocul lor de traiŭ.

De la satul Borca, unde se află o casă forestieră fórte comodă pentru agențiĭ silvicĭ aĭ Administrațieĭ, se întinde pe pîrîul cu același nume o vale strîmtă — Valea Borceĭ, — care este una dintre cele maĭ frumóse din munțiĭ țereĭ nóstre și destul de bine împădurită.

Pe valea Borca și pe văile sale secondare se vĕd deposite terțiare formate de gresiĭ, calcare, marne, schisturĭ, etc., și deposite archaice formate de micaschisturĭ, schisturĭ și gneis colorate, străbătute de calcar și quarțit. Schisturile acestea coprind o mulțime de minerale, ca pirita, calcopirita, galena, pirolusita (valea Borcuța).

Pe valea Borca, îndreptul ruinelor unuĭ castel, este un isvor de apă acidulată numită «borcut,» care are asemănare la gust cu «borsecul». Acest isvor ese din micaschisturĭ și quarțite archaice iar apa, după analisele ce s'aŭ făcut coprinde acid carbonic, calce fer și manganez.

Cóstele văiĭ principale a Borceĭ sunt împădurite, dar cu cât

(*) La acest ferĕstreu era reședința exploatatorilor din fundul Sabasei. Arcuri de verdeață, drapele, inscripțiuni, etc. și un mare numĕr de lucrătorĭ, se vedea în acest centru de exploatărĭ și de locuințe.

cine-va se urcă maĭ sus pe acéstă vale, în spre fundul Borceĭ și în spre vălceaua Stejióra, cu atât pădurile de molid sunt maĭ frumóse. Valea devine din ce în ce maĭ strîmtă și încântătóre, cu pereții aprópe verticali și bine împăduriți, cu cascade sgomotóse formate de pîrîiașul Borceĭ.

Pe valea principală, unde era maĭ accesibil omului, pădurile au fost p'alocurea exploatate altă-dată, și în genere în acéstă parte masivul este prea tîner. La fundul Borceĭ însă, și pe vălcéua Stejióreĭ pădurile sunt maĭ bĕtrâne, avĕnd un aspect de grădinărit.

Pe cósta dreaptă a văii principale, s'a exploatat nu de mult timp de către stat o bună bucată, în condițiunĭ fórte rele pentru regenerațiunea resinóselor. In adevĕr, s'a tăiat atât de radical molidiĭ, în cât desgolindu-se terenul s'a cotropit în urmă în mare parte cu fag — specia cea maĭ copleșitoare la munte, — și în mică parte cu mestécăn. Pe sub mestécănĭ, pe unde a răsărit puișorĭ de molidĭ, nu ar fi mare pericol pentru regenerațiunea resinóselor, căcĭ sub acoperișul slab al mestécănuluĭ, molidul póte prospera — precum se observă, — numaĭ că va forma o generațiune următóre mestécănuluĭ, adică o producțiune prețiósă maĭ întârziată. Pericolul maĭ mare însă este acolo unde după distrugerea moliduluĭ a eșit fag, căcĭ această din urmă specie se opune reaparițiuneĭ celeĭ d'întâĭ, și numaĭ cu marĭ ostenelĭ și după timp îndelungat se póte reinstala.

Pe vălcéua Stejióreĭ, unde pădurea este de molid în amestec puțin cu fagul, și în stare de grădinărit, s'a exploatat acum în urmă de către Administrația Domenuluĭ Coróneĭ. S'aŭ vîndut 8600 arborĭ exploatabilĭ de pe acéstă vale, carĭ aŭ fost exploatațĭ în douĭ anĭ. Lemnele s'aŭ scoborît pe vălcéua Stejióreĭ prin ajutorul unuĭ uluc, iar în urmă s'aŭ transportat pe valea Borceĭ pe un drum bine nivelat și format din traverse, târându-se până la rîul Bistrița, de unde s'aŭ trimis sub formă de plute la stabilimentul de ferĕstrae de la Bacăŭ.

In satele din localitate, de pe lângă rîul Bistrița, sate așezate pe Domenul Coróneĭ, am vĕzut o mulțime de lucrurĭ bune — deosebit de pădurărie — carĭ s'aŭ înființat, s'aŭ reparat și se întrețin prin îngrijirea Administrațieĭ.

Așa la Borca, pe lângă o casă forestieră fórte comodă, este o biserică din noŭ construită, o șcólă pentru învĕțătura copiilor și un atelier de têmplărie alipit la șcólă. La Mădeĭ este o biserică

reparată și bine întreținută, o școlă bine dotată și un atelier cu două mașini de strungărie. La Farcașa o biserică frumos reparată într'un stil particular și o școlă bine reparată și întreținută. La Stejar o biserică reparată și bine înzestrată. La Pîrîu Pânteĭ, la Sabasa, de asemenea se văd biserici reparate și înzestrate cu tóte obiectele necesare.

Aceste biserici și școle, precum și localurile primăriilor, sunt ajutate și întreținute de Administrația Domeniuluĭ pe care se găsesc.

VIII

Valea Bistrițeĭ care trece pe la Borca, se continuă printre munți pe la Bicaz, și se deschide la pólele acestor munțĭ apróре de orașul Piatra. Călătoria cea maĭ plăcută pe această vale se face cu plutele pe apa Bistrițeĭ, precum am făcut'o înșine de la Borca până la Bicaz.

Cele maĭ multe deposite ale văii Bistrița sunt niște gresiĭ micacee, calcare cenușiĭ și marne, peste care sunt așezate conglomerate, cimentate cu gresiĭ, tóte aparținênd terenuluĭ Eocean din sistemul terțiar. Depositele acestea terțiare par a se prelungi și maĭ departe, și probabil că tot ele constituesc și masivul stâncos al Ceahlăuluĭ, aflat în apropiere de valea Bistrițeĭ. Pe sub aceste deposite maĭ noui, se găsesc adesea pe valea Bistrițeĭ deposite archaice compuse din schisturĭ cristaline.

Cóstele munților, de o parte și de alta a rîuluĭ Bistrița, formate din terenurile de maĭ sus, sunt acoperite de păduri fórte slabe ca vegitațiune, séŭ sunt niște cóste despădurite, séŭ unele sunt cu totul golașe. Plecând cine-va de la Borca la vale, după ce trece muntele Sabasa și Farcașa, al Domenuluĭ Corónei, are la stînga rîuluĭ Bistrița Galu, Pipirigu și Buhalnița ale statuluĭ, iar la dreapta, pe mare lungime între Borca și Bicaz, ține numaĭ muntele Hangu al d-luĭ Sturza. De la satul Buhalnița începe muntele Bicaz, al Domenuluĭ Corónei, cu o pădure frumósă de fag.

De la satul Bicaz, unde este reședința unuĭ ocol silvic al Administrațieĭ Domenuluĭ Coroaneĭ, se ramifică din valea principală a Bistrițeĭ două văĭ paralele aproape în direcție perpendiculară cu cea d'înteĭ. Aceste văiĭ sunt: Valea Bicaz pe fundul căreia curge pîrîul cu același nume, și Valea Tarcău cu afluenta sa valea Ațeĭ, pe fundul cărora curg pîrîele cu acelașĭ nume. A-

ceste văĭ constituesc cele două marĭ centre de industrie forestieră, care exploatează arborĭ de reşinóse din treĭ seriĭ deosebite: seria Smida-Măgura şi seria Ticoş concedate d-lor fraţĭ Sórec, şi seria Aţa şi Bour concedată d-lor Dobreanu şi Torek.

Gresiile, calcarele şi marnele din valea Bistriţeĭ se întâlnesc şi în valea Tarcăuluĭ, iar pe valea Bicazuluĭ se văd gresiĭ, calcare şi schisturĭ negricioase.

Din seria Smida-Măgura s'aŭ dat în exploatare d-lor fraţĭ Sórec 25000 arborĭ reşinoşĭ exploatabilĭ, de la 50 centimetri diametru în sus, pe cincĭ anĭ, adecă 5000 pe an, cu câte 3 leĭ arborele, cea ce produce 15000 leĭ anual. Aceştĭ arborĭ se estrag ca în grădinărit, marcându-se din nainte de agentul silvic ast-fel că se păstrează masivul. Arboriĭ exploataţĭ din această serie se scoboară în valea Bicazuluĭ cu ajutorul unor ulucĭ, a căror lungime până acum de vr'o treĭ kilometri aŭ maĭ multe ramificaţiunĭ.

Din seria Ticoş s'aŭ dat în exploatare d-lor fraţĭ Sórec 31607 arborĭ reşinoşĭ exploatabilĭ, de la 50 centimetre diametru, în sus, cu preţul de 2—3 leĭ fie-care arbore. Lemnele cari se esploatează din acéstă serie, tot în grădinărit, se scoboară maĭ ântéĭ în o vale pe ulucĭ, de unde se urcă pe culmea coasteĭ Bicazuluĭ cu ajutorul unuĭ tăfălug (cu rotile) în distanţă de un kilometru, care tăfălug este tras cu sêrmă de un scripet ce se învêrteşte cu caĭ. De pe această culme, lemnele se scoboară în valea Bicazuluĭ iarăşĭ pe ulucĭ, în distanţă de vr'o 5 kilometre.

Lemnele exploatate din cele doue seriĭ de maĭ sus, aduse astfel în valea Bicazuluĭ, sunt distribuite la ferestraele aşezate în această vale, cu ajutorul unuĭ drum american de vr'o 7 kilometre cu maĭ multe ramificaţiĭ.

Drumurile americane, bine nivelate, aŭ în loc de şinele drumurilor de fer lemne îmbucate, pe carĭ merg vagónele înzestrate cu rotile de tuciŭ, fiind trase de caĭ.

Ferestraele înzestrate cu róte şi mânate cu apă, în numĕr de treĭ, avênd fie-care câte treĭ jugurĭ de câte o lamă, fasonează lemnele în dulapĭ (nişte scândurĭ gróse de 5—7 cent., late de 28—33 cent, şi lungĭ de 4-6 m.) carĭ dulapĭ sunt transportaţĭ pe valea Bicazuluĭ până la rîul Bistriţa, în distanţă de vr'o 8 kilometri, pe un canal format din un sgheab de scândurĭ aşezat pe piloţĭ. Dulapiĭ se fac apoĭ plute, care se expediază pe Bistriţa la Galaţĭ şi sunt destinaţĭ maĭ mult la export.

Pe valea Bicazuluĭ pe lângă canal, este şi un drum bine nivelat, care servesce la transportarea lemnelor către Bistriţa.

Un numĕr de vr'o 250 de ómenĭ lucrédă în fie-care ḑi la exploatarea pădureĭ, la funcţionarea ferestraelor şi transportul materialuluĭ, căror ómenĭ, românĭ din localitate, li se plăteşte ḑiua la 2 leĭ (*).

Pe tótă lungimea văiĭ Bicazuluĭ, maĭ este instalat un canal, care servesce la transportul lemnelor din Transilvania la Bistriţa, de unde se duc pe apă la Galaţi, fiind destinate la export. Acest canal are vr'o 30 kilometri, şi compania de exploatare Dobreanu are permisiunea a trece ast-fel lemnele transito prin ţéră, spre a le duce în strĕinătate.

Trecĕnd pe valea Tarcăuluĭ, se vĕd maĭ întêĭ cóstele văiĭ rĕu împădurite cu fag avênd un masiv rĕu constituit şi pipernicit, care stare este resultatul uneĭ exploataţiunĭ abusive, ce statul a făcut acum câţĭ-va anĭ.

Maĭ sus pe valea Tarcăuluĭ, este vălceaua Aţeĭ, în fundul căreia masivul de reşinoase a rĕmas bine constituit, în stare de grădinărit, şi unde se exploatédă de către Administraţia Domenuluĭ Corónei seria Aţa şi Bour, prin antreprenoriĭ sĕĭ Dobreanu şi C-ie.

Prin expositia eĭ adăpostită, este curiósă vegetaţiunea pe această vale, către intrarea eĭ. In adevĕr se vĕd speciile de munte alĕturĭ cu maĭ tóte speciile de câmpie. Ast-fel, alĕturĭ cu bradĭ molidĭ şi fagi, se vĕd maĭ tóte speciile de stejarĭ, de arţarĭ, de teĭ, de frasinĭ, de ulmĭ, etc., şi maĭ toţĭ arbuştiĭ pădurilor de câmpiĭ alăturĭ cu scoruşiĭ de munte.

Către fundul acesteĭ vălcele se aleg pădurile de brad şi molid, în tótă splendórea lor.

Din acéstă serie — Aţa şi Bour —, s'au vêndut 70,000 arborĭ de resinóse pe 10 anĭ, adică 7000 pe an, de la 60 centimetri diametru în sus şi marcaţĭ sub formă de grădinărit de maĭ înainte de agentul silvic. S'au vĕndut cu 3 leĭ arborele, cea ce dă 21.000 leĭ pe an.

Se estrag lemnele de pe ambele cóste ale pîrîuluĭ Aţa şi se scobor în vale prin ulucĭ în distanţă de două kilometre, de unde se distribuesc prin drumul american în distanţă de treĭ kilometri la cele patru ferĕstrae, spre a se fasona în dulapĭ.

(*) Cu ocasiunea visiteĭ facute pe valea Bicazuluĭ, am observat că antreprenorul exploataţiunilor d. Al. Şoarec, face cultură de iepurĭ, ast-fel că din o pereche de iepurĭ de astă primăvară, are astă-ḑĭ un coteţiu cu vr'o 40 iepurĭ.

Stabilimentele de ferestrae, în numer de patru, sunt mânate cu turbine prin ajutorul apeĭ care are o cădere de 16—18 metri. Canalele cele marĭ care aduc apa la turbine, sunt nișce lucrări de artă fórte solid construite. Canalul reservoriu al fie-căruĭ ferestreu, are vr'o 500—600 m. lungime, 4 m. lărgime și grosimea apeĭ 1 $^1/_2$ m. p. In fie-care reservoriu-canal, se află o capacitate de 1000 m. c.

Fie-care stabiliment de ferestrae, din cele patru, are câte patru jugurĭ, dând în total 15 lame.

După ce butucii sunt fasonațĭ la aceste ferestrae în dulapi sunt transportațĭ pe valceaua Ațeĭ și Valea Tărcăuluĭ, în distanță de 18 kilometri, prin ajutorul unuĭ canal de lemne, până la rîul Bistrița, de unde sunt făcuțĭ plute și expediațĭ la Galațĭ pentru export.

Aceste instalațiunĭ au costat peste 200,000 leĭ, și în fie-care zi toțĭ locuitorĭ din satele vecine sunt întrebuințațĭ la lucru, cu plată de 2 leĭ, și maĭ în tot-d'auna nu sunt suficiențĭ aceștĭ lucrătorĭ.

Visita făcută pe valea Ațeĭ, a fost din cele maĭ frumóse: antreprenorul cu tot personalul și lucrătoriĭ ne-a făcut să vedem nu numaĭ tóte instalațiunile technice de maĭ sus, dar și tóte dependințele și construcțiile noĭ, în cât valea Ațeĭ înfundată în munțĭ se vede astă-zĭ ca o colonie de populațiune.

Atât pe valea Bicazuluĭ cât și la satul Bicaz, Administrația iarășĭ a contribuit ca și în alte părțĭ pe domenele sale, a face clădirĭ propriĭ pentru silvicultoriĭ seĭ, a construi, a repara și întreține școalele, bisericele și chiar autoritățile comunale din localitate.

In definitiv, pe lângă alte avantagiĭ economice de un interes general, prin înființarea centrelor forestiere pe Domenele Coróneĭ din județele Suceava și Neamțu, se pot vedea treĭ marĭ folóse: exploatarea sistematică a pădurilor, desvoltarea industrieĭ lemnuluĭ și îmbunătățirea traiuluĭ populațiunilor din localitate carĭ găsesc un câmp larg de lucru.

Aceste folóse, au o însemnătate cu atât maĭ mare în téră, cu cât venitul bănesc al administrațiuneĭ Domeniuluĭ Coróneĭ este, precum am arătat maĭ sus, modest în raport cu suprafața pădurilor de pe fie-care domen de munte, și equivalează aproape cu venitul unuĭ parchet de pădure de la câmpie.

De sigur că tóte acestea, resultă de la o administrațiune înțeléptă și de la sprijinul puternic ce dénsa oferă antreprenorilor seĭ.

P., STRADA EPISCOPIEI,